

RAPORT Z WYKONANIA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY LEŁÓW
NA LATA 2015-2018 Z PERSPETYWĄ NA LATA 2019-2022
za okres od 1.01.2019 do 31.12.2020

Opracowanie wykonano:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Spokojna 3, 43-330 Heczmarowice

tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak

Marcin Sosna

SPIS TREŚCI

1. CEL WYKONANIA RAPORTU	4
2. CELE ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI WYZNACZONE DO REALIZACJI W RAMACH PRZYJĘTEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LELÓW	5
3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA NA OBSZARZE GMINY LELÓW I ZMIANY JAKIE ZASZŁY W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM	7
3.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	7
3.2. ZASOBY WODNE I GOSPODARKA WODNO –ŚCIEKOWA	8
3.3. GOSPODARKA ODPADAMI	11
3.4. ZASOBY PRZYRODY	12
3.5. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB	12
3.6. OCHRONA PRZED HAŁASEM	13
3.7. OCHRONA PRZED NIEJONIZUJĄCYM PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM	13
3.8. EDUKACJA EKOLOGICZNA	14
4. STOPIEŃ REALIZACJI DZIAŁAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA LELÓW, Z UWZGLĘDNIENIEM MIERNIKÓW REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LELÓW	15
4.1. ZASOBY PRZYRODY	15
4.2. ZASOBY WODNE	17
4.3. OCHRONA POWIETRZA, OCHRONA PRZED HAŁASEM ORAZ OCHRONY PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	20
4.4. POWIERZCHNIA ZIEMI I ŚRODOWISKO GLEBOWE	27
4.5. GOSPODARKA ODPADAMI	29
4.6. EDUKACJA EKOLOGICZNA	31
5. KOSZTY REALIZACJI ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM 2019-2020	32
6. OCENA STOPNIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY LELÓW, WEDŁUG PRZYJĘTYCH WSKAŹNIKÓW	33
7. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	38

SPIS TABEL

TABELA 1 REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH I MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODY	15
TABELA 2 REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH I MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW WODNYCH.....	17
TABELA 3 REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH I MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA, OCHRONY PRZED HAŁASEM ORAZ OCHRONY PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	20
TABELA 4 REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE POWIERZCHNI ZIEMI I ŚRODOWISKA GLEBOWEGO	27
TABELA 5 REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI	29
TABELA 6 REALIZACJA ZADAŃ WŁASNYCH I MONITOROWANYCH W ZAKRESIE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ.....	31
TABELA 7 WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW FINANSOWYCH WYDATKOWANYCH NA ZADANIA WŁASNE GMINY LELÓW.....	32
TABELA 8 WSKAŹNIKI EFEKTYWNOŚCI PROGRAMU W ROKU BAZOWYM I DLA PORÓWNIANIA NA KONIEC BIEŻĄCEGO OKRESU RAPORTOWANIA.....	33

1. Cel wykonania raportu

Celem nadrzędnym wykonania niniejszego Raportu z wykonania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Lełów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022” jest wykonanie ustawowego obowiązku wynikającego z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 z późniejszymi zmianami). Zgodnie z wymaganiami ustawowymi w cyklach dwuletnich powinny być opracowywane Raporty z wykonania Programu obejmujące ocenę realizacji zaplanowanych zadań oraz ocenę wskaźników efektywności Programu, które po przedstawieniu radzie gminy przedstawiane są organowi wykonawczemu powiatu.

Niniejszy dokument stanowi raport z realizacji „Programu ochrony środowiska dla Gminy Lełów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022” obejmujący lata 2019 – 2020 i zawiera:

- analizę realizacji zadań planowanych do realizacji,
- ocenę stopnia realizacji celów ekologicznych,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizę efektywności Programu w oparciu o wskaźniki w nim określone.

Podstawą opracowania „Raportu...” jest umowa zawarta pomiędzy EKO – TEAM Konsulting z Bielska Białej, a Gminą Lełów na wykonanie pracy pt.: „Raport z wykonania Programu ochrony środowiska dla gminy Lełów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022 za okres od 1.01.2019 do 31.12.2020” (zwany dalej Raportem).

Przy opracowaniu niniejszego Raportu wykorzystano materiały i informacje dotyczące stanu środowiska na terenie Gminy Lełów uzyskane z instytucji takich jak:

- Urząd Gminy Lełów,
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,
- Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- Starostwo Powiatowe w Częstochowie,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Częstochowie,
- Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Główny Urząd Statystyczny.

2. Cele oraz kierunki interwencji wyznaczone do realizacji w ramach przyjętego Programu ochrony środowiska dla Gminy Lełów

Przy zastosowaniu wielu kryteriów środowiskowych, społecznych i gospodarczych w czasie opracowywania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Lełów na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019 – 2022” dokonano wyboru celów oraz kierunków interwencji dla poszczególnych obszarów interwencji. Są to:

Obszar interwencji

Zasoby przyrody

Cel

Zachowanie i ochrona bioróżnorodności

Kierunek interwencji

Ochrona i kształtowanie bioróżnorodności gminy

Obszar interwencji

Zasoby wodne

Cel

Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

Zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia

Kierunek interwencji

Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych

Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi

Ochrona przeciwpowodziowa

Obszar interwencji

Powietrze atmosferyczne, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne (PEM)

Cel

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

Ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Kierunek interwencji

Ograniczenie niskiej emisji

Ograniczenia uciążliwości systemu komunikacyjnego

Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Obszar interwencji

Powierzchnia ziemi i środowiska glebowego

Cel

Ochrona powierzchni ziemi i środowiska glebowego

Kierunek interwencji

Zapobieganie degradacji gleb

Obszar interwencji

Gospodarka odpadami

Cel

Ograniczenie wytwarzania i uciążliwości odpadów

Kierunek interwencji

Rozwój gminnego systemu gospodarki odpadami

Obszar interwencji

Edukacja ekologiczna

Cel

Edukacja ekologiczna mieszkańców

Kierunek interwencji

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Cele w Programie określono na podstawie analizy stanu środowiska oraz prognozowanych zmian w oparciu o obowiązujące przepisy oraz nowe wymagania prawne, a także Programy rządowe oraz regionalne dla poszczególnych komponentów środowiska. Definiując cele środowiskowe na potrzeby Programu wzięto również pod uwagę wyniki analiz stanu środowiska na terenie gminy Lełów.

3. Charakterystyka środowiska na obszarze gminy Lelów i zmiany jakie zaszły w okresie sprawozdawczym

3.1. Powietrze atmosferyczne

Stan jakości powietrza w gminie Lelów uzależniony jest od wielu czynników, m.in. od warunków klimatycznych, wielkości emisji zanieczyszczeń przemysłowych, energetycznych, komunikacyjnych itp. zarówno w gminie, jak i w całym regionie.

Gmina Lelów objęta jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. W województwie śląskim klasyfikacji jakości powietrza dokonuje się w pięciu strefach:

- aglomeracji górnośląskiej,
- aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej,
- mieście Bielsko-Biała,
- mieście Częstochowa
- strefie śląskiej.

Gmina Lelów znajduje się w strefie śląskiej (kod PL2405), która obejmuje swym zasięgiem całe województwo bez pozostałych czterech stref.

Oceny dokonuje się z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów: ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ustanowionych ze względu na ochronę roślin.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe,
- klasa C1 – jeżeli stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} na jej terenie przekraczały poziom dopuszczalny 20 µg/m³ do osiągnięcia do dnia 1 stycznia 2020 r. (faza II),
- klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza w roku 2019 strefę śląską dla dwutlenku azotu (NO₂), dwutlenku siarki (SO₂), kadmu (Cd), arsenu (Ar), niklu (Ni), ołowiu (Pb), benzenu (C₆H₆) i tlenku węgla (CO) zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono tę strefę również ze względu na przekroczenia dopuszczalnych poziomów: benzo(a)pirenu (B(a)P) oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀.

Z kolei w rocznej ocenie jakości powietrza za rok 2020 strefę śląską dla dwutlenku azotu (NO₂), dwutlenku siarki (SO₂), kadmu (Cd), arsenu (Ar), niklu (Ni), ołowiu (Pb), benzenu (C₆H₆) i tlenku węgla (CO) zaliczono do klasy A. Do klasy C zaliczono tę strefę również ze względu na przekroczenia dopuszczalnych poziomów: benzo(a)pirenu (B(a)P) oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀.

W tym zakresie nie uległa zmianie jakość powietrza w porównaniu do roku bazowego, z kolei uległa poprawie jakość powietrza ze względu na stężenie dwutlenku siarki (SO₂) w stosunku do poprzedniego okresu raportowania – nastąpiła zmiana z klasy C na klasę A.

Strefa śląska w ocenie za 2019 rok otrzymała klasę D₂ ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu (O₃) oraz klasę C za przekroczenia poziomu docelowego. W ocenie jakości powietrza dla województwa śląskiego za rok 2020 strefę śląską zakwalifikowano do klasy A.

Korzystnej zmianie uległa jakość powietrza w zakresie stężeń ozonu w porównaniu do roku bazowego i poprzedniego okresu raportowania.

Ważnym elementem prowadzenia polityki mającej na celu poprawę jakości powietrza ze względu na przekroczenie wartości dopuszczalnych ozonu jest to, że dla stref w klasie D₂ nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Działania wymagane w tym przypadku to ograniczenie emisji lotnych związków organicznych oraz tlenków azotu (NO_x), jako głównych prekursorów ozonu, które to powinny być ujęte w wojewódzkich programach ochrony środowiska.

W oparciu o kryteria określone dla ochrony roślin przeprowadzono również ocenę stanu powietrza dla ozonu, dwutlenku siarki (SO₂) i tlenków azotu (NO_x). Dla dwutlenku siarki i tlenków azotu w 2019 roku strefa śląska otrzymała klasę A, co oznacza, że nie zanotowano przekroczeń poziomu dopuszczalnego. Przekroczenia norm zanotowano natomiast dla poziomu celu długoterminowego dla ozonu wyrażonego jako AOT40. W okresie roku 2020 wszystkie badane stężenia związków nie przekroczyły wartości dopuszczalnych w oparciu o kryteria dla ochrony roślin – dla SO₂, NO_x oraz ozonu strefę śląską zakwalifikowano do klasy A.

W tym zakresie nie uległa zmianie jakość powietrza w porównaniu do roku bazowego i poprzedniego okresu raportowania w zakresie stężeń dopuszczalnych dwutlenku siarki tlenków azotu. Korzystnej zmianie uległa jakość powietrza w zakresie stężeń ozonu w porównaniu do roku bazowego i poprzedniego okresu raportowania.

Na terenie gminy Lełów w okresie raportowania obowiązywały następujące programy ochrony powietrza:

- *Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pulapu stężenia ekspozycji*, uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą Nr V/47/5/2017 z dnia 28 grudnia 2017 r.,
- *Program ochrony powietrza dla strefy śląskiej mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych dwutlenku siarki w powietrzu*, uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą Nr VI/12/7/2019 z dnia 26 sierpnia 2019 r.,
- *Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego*, uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą Nr VI/21/12/2020 z dnia 22 czerwca 2020 r.

W przyjętych dokumentach przedstawiono podstawowe kierunki działań oraz harmonogramy rzeczowo-finansowe służące wdrażaniu działań naprawczych oraz kierunków postępowania celem przywrócenia naruszonych standardów jakości środowiska w powietrzu w strefie śląskiej.

3.2. Zasoby wodne i gospodarka wodno –ściekowa

Badania jakości wód podziemnych i powierzchniowych wykonywał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w oparciu o Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa śląskiego.

Obszar gminy Lełów mieści się w granicach następujących jednolitych części wód powierzchniowych:

- RW60001718149 Kanał Warty ze Starą Wiercicą i Kanałem Lodowym,

- RW600017181369 Wiercica,
- RW20006254172 Dopływ spod Podlesia,
- RW200062541714 Białka,
- RW20006254158 Dopływ spod Nakła,
- RW20006254154 Dopływ spod Małachowa,
- RW20009254157 Pilica od Dopływu z Węgrzynowa do Dopływu spod Nakła,
- RW200092541711 Pilica od Dopływu spod Nakła do Kanału Koniecpol-Radoszewnica.

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych na podstawie wyników klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego, uzyskanych w reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym. Zarówno stan ekologiczny naturalnych jednolitych części wód oraz potencjał ekologiczny silnie zmienionych i sztucznych jednolitych części wód określa się na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz na podstawie wyników badań elementów wspierających, czyli elementów hydromorfologicznych i elementów fizykochemicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód klasyfikuje się nadając im jedną z pięciu klas jakości. Stan chemiczny natomiast określany jest na podstawie wyników badań substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń chemicznych, prowadzonych w reprezentatywnych punktach pomiarowo-kontrolnych w odniesieniu do środowiskowych norm jakości, określonych aktualnym rozporządzeniu Ministra Środowiska.

W przypadku, gdy JCWP znajduje się w obszarze chronionym, ocenę stanu wód wykonuje się dodatkowo w punkcie monitoringu obszarów chronionych, uwzględniając jednocześnie ocenę spełniania wymagań dodatkowych określonych dla obszaru chronionego. Ocena ostateczna JCW położonej w obszarze chronionym polega na porównaniu wyników oceny uzyskanej w punkcie reprezentatywnym oraz oceny wykonanej w punkcie (punktach) monitoringu obszarów chronionych. Ostateczna ocena stanu jednolitej części wód determinowana jest zawsze przez gorszy z uzyskanych stanów. Przedmiotową ocenę wykonuje się także, gdy brak jest klasyfikacji jednego z elementów składowych oceny stanu wód, a stan/potencjał ekologiczny lub stan chemiczny osiągnął stan niższy niż dobry lub nie zostały spełnione wymagania dodatkowe określone dla obszarów chronionych. Stan wód oceniany jest wówczas jako zły.

W 2019 r. badania prowadzono celem oceny stanu JCWP PLRW600017181369, PLRW200062541714 oraz PLRW200092541711 uwzględniając klasę elementów fizykochemicznych. Z wyjątkiem JCWP PLRW200092541711 (Pilica od Dopływu spod Nakła do Kanału Koniecpol-Radoszewnica) wody uzyskały zły stan ekologiczny – dla rzeczoności JCPW wskazano umiarkowany stan ekologiczny. Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych zostały zakwalifikowane do złego stanu wód.

Stan jakościowy wód powierzchniowych nie uległ zmianie w okresie raportowania.

Obecnie przedmiotem badań monitoringowych jakości wód podziemnych są jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Pojęcie to, wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną, oznacza określoną objętość wód podziemnych w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

W latach 2009-2015 obowiązywał podział wód podziemnych na 161 JCWPd, natomiast od roku 2016 zweryfikowano przebieg JCWPd - nowa wersja podziału dzieli wody podziemne na terenie kraju na 172 części. Zgodnie z obowiązującym podziałem (na 172 JCWPd) teren gminy Lełów położony jest w granicach jednolitej części wód podziemnych nr 84 (GW200084) oraz nr 99 (GW200099). JCWPd nr 84 należy do zlewni bilansowania Zlewnia Pilicy, natomiast JCWPd nr 99 należy do zlewni bilansowania Górna Warta.

Z dostępnych danych wynika, że w okresie raportowania przeprowadzono badania jakości wód podziemnych dla JCWPd nr 84 w 7 punktach pomiarowych na terenie gminy Lełów. W jednym z nich (nr 1159) zakwalifikowano wody podziemne do II klasy jakości pod względem wskaźników fizyczno – chemicznych i przydzielając ostatecznie II klasę jakości. W punktach pomiarowych nr 44, 1160, 2331 wody podziemne zakwalifikowano do III klasy jakości pod względem wskaźników fizyczno – chemicznych i przydzielając ostatecznie III klasę jakości. Z kolei w punktach pomiarowych nr 2328, 2329, 2330 zakwalifikowano wody podziemne do III klasy jakości pod względem wskaźników fizyczno – chemicznych i przydzielając ostatecznie II klasę jakości. Na terenie gminy Lełów nie prowadzono badań dla JCWPd nr 99, nie mniej jednak badania takie były przeprowadzone w jednym punkcie pomiarowym w sąsiedniej gminie Janów. Wody podziemne dla JCWPd nr 99 zakwalifikowano do III klasy pod względem wskaźników fizyczno – chemicznych I klasy pod względem wskaźników organicznych, kwalifikując ostatecznie wody podziemne z punktu pomiarowego nr 45 do III klasy jakości.

Stan jakościowy wód podziemnych nie uległ zmianie w okresie raportowania.

Gmina Lełów zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków realizuje we własnym zakresie w ramach struktury Urzędu Gminy Lełów.

Na terenie gminy znajdują się trzy ujęcia wód podziemnych: Lełów Nakło i Melchów, na których zlokalizowane są 4 studnie głębinowe: 2 studnie na ujęciu w Lełowie i po 1 na ujęciach w Nakle i Melchowie.

Siecią wodociagową o łącznej długości 106,207 km, oraz 1882 szt. przyłączy wodociagowych (długości 35,805 km) woda dostarczana jest do 15 wsi gminy. Do sieci wodociagowej przyłączonych jest ok. 4760 mieszkańców tj. ok. 98 % wszystkich mieszkańców. Dostępu do publicznej sieci wodociagowej nie posiada miejscowość Gródek, gdzie właściciele nieruchomości korzystają z własnych ujęć.

W roku 2019 z ujęć pozyskano 186 112 m³ wody, a w 2020 roku - 203 921 m³ (w roku 2018 ilość pozyskanej wody wyniosła 192 531 m³).

W roku 2020 realizowany był zapoczątkowany w roku 2017 program dofinansowania budowy studni wierconych, w ramach którego Gmina udzielała dotacji celowej na wykonanie przez mieszkańców studni wierconych na nieruchomościach zamieszkałych pozbawionych możliwości podłączenia do sieci wodociagowej lub gdy przyłączenie do takiej sieci byłoby ekonomicznie nieuzasadnione. Z tej formy pomocy w roku 2020 skorzystało 3 właściciele nieruchomości a w sumie od 2017 roku 10 właściciele.

Na terenie gminy Lełów funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków, która poprzez sieć kanalizacyjną o długości 10 km oraz 294 przyłączy, z zastosowaniem 5 przepompowni odbiera ścieki od ok. 1050 mieszkańców z terenu miejscowości Lełów.

W roku 2019 oczyszczalnia oczyściła łącznie 36 193 m³ ścieków, w 2020 roku - 40 070 m³ ścieków (na koniec poprzedniego okresu raportowania było to 36 194 m³ ścieków w 2018 roku).

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub gdzie budowanie sieci kanalizacyjnej jest niekorzystne ekonomicznie, wykorzystywane są oczyszczalnie przydomowe lub zbiorniki bezodpływowe. W 2020 r. na terenie gminy Lełów zarejestrowanych było 1 439 zbiorników bezodpływowych oraz 23 oczyszczalnie przydomowe.

W gminie Lełów liczba stacji zlewnych nie uległa zmianie (1 stacja zlewna).

W okresie raportowania wzrosła ilość zainstalowanych przydomowych oczyszczalni ścieków o 4 sztuki, ilość przyłączy kanalizacyjnych o 1 sztukę, ilość pozyskanej wody pitnej i oczyszczonych ścieków dostarczanych na oczyszczalnię ścieków. Poziom skanalizowania oraz zwodociagowania gminy pozostał na podobnym poziomie jak w poprzednim okresie raportowania.

3.3. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne z terenu gminy Lełów odbierane są w postaci zmieszanej i selektywnej. Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Lełów prowadzona jest zbiórka selektywna, w ramach której wydzielane są następujące frakcje: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, odpady zielone – biodegradowalne, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony, popiół.

Na terenie oczyszczalni ścieków w Lełowie przy ul. Szczekocińskiej zorganizowano Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych obsługiwany przez pracowników Urzędu Gminy. Zużyte baterie zbierane są do pojemników znajdujących się w obiektach użyteczności publicznej tj. szkołach, urzędzie, bibliotekach. Dwa razy do roku w systemie mobilnym zbierane są meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, chemikalia, przeterminowane leki akumulatory i zużyte baterie.

Na terenie gminy Lełów nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych.

Według stanu na dzień 31.12.2020 r. liczba mieszkańców gminy w roku sprawozdawczym zgodnie z danymi pochodzącymi z rejestru ewidencji ludności wynosi 4 768 (4 264 osoby były objęte systemem w 2019 roku). Według stanu na koniec 2020 roku liczba mieszkańców gminy na podstawie danych pochodzących ze złożonych przez właścicieli nieruchomości deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wynosi 4 159 osób. Systemem gospodarki odpadami objęto 1785 gospodarstw (1 788 gospodarstw w 2019 roku), w tym:

- nieruchomości zamieszkałe: 1425 (1427 w 2019 roku),
- nieruchomości niezamieszkałe: 360 (361 w 2019 roku), w tym domki letniskowe i budynki działalności gospodarczej.

W okresie raportowania odnotowano wzrost ilości gospodarstw objętych systemem zbiórki odpadów komunalnych. Utworzono Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

W 2019 r. na terenie gminy Lełów wytworzono łącznie 863,138 Mg odpadów, w tym 404,220 Mg komunalnych odpadów zmieszanych. Z kolei w roku 2020 zebrano łącznie 1 126,73 Mg odpadów, w tym 468,36 Mg komunalnych odpadów zmieszanych.

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w gminie Lełów osiągnięto następujące poziomy:

- poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania:
 - 9% - w roku 2019 – wymagany poziom to nie więcej niż 40%,
 - 4% - w roku 2020 - wymagany poziom to nie więcej niż 35%,
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła:
 - 48% - w roku 2019 – wymagany poziom to co najmniej 40%,
 - 51% - w roku 2020 – wymagany poziom to co najmniej 50%,
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych:
 - 100 % - w roku 2019 – wymagany poziom to co najmniej 60 %,
 - 97 % - w roku 2020 – wymagany poziom to co najmniej 70 %.

W okresie raportowania wzrosła ilość odebranych odpadów komunalnych przy jednoczesnym niewielkim wzroście strumienia zmieszanych odpadów komunalnych. Tak jak w poprzednim okresie raportowania gmina osiągnęła wszystkie poziomy wymagane przepisami prawa.

Azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych sporządzonym przez Ministra Zdrowia jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym, stanowiącym poważne zagrożenie zdrowia przy długotrwałym oddziaływaniu na drogi oddechowe. Od 28 września 1998 r. w Polsce obowiązuje całkowity zakaz produkowania wyrobów zawierających azbest. Wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.

W okresie raportowania usunięto z 97 nieruchomości łącznie 210,274 Mg wyrobów zawierających azbest.

Na koniec okresu raportowania masa wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lełów pozostała do usunięcia wynosi 3 192,461 Mg (dane na podstawie przeprowadzonej aktualizacji wyrobów zawierających azbest).

W porównaniu do poprzedniego okresu raportowania usunięto o ponad 53 Mg więcej azbestu z terenu gminy.

3.4. Zasoby przyrody

Na obszarze gminy Lełów występują różne typy ekosystemów zróżnicowanych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, jednak dominuje krajobraz rolniczy. Na terenie gminy Lełów tereny prawnie chronione zajmują powierzchnię 42,97 ha, co stanowi 0,35% powierzchni całkowitej gminy. Tereny i obiekty chronione nie wykazują się dużym zróżnicowaniem – występują tu:

- użytek ekologiczny „Dąbrowa”,
- obszar Natura 2000 Białka Lełowska,
- obszar Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy,
- obszar Natura 2000 Suchy Młyn,
- 9 pomników przyrody.

Brak jest pozostałych form ochrony przyrody, tj.: parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

W okresie sprawozdawczym obejmującym lata 2019 - 2020 na terenie gminy nie utworzono nowych form ochrony przyrody i nie ustanowiono nowych pomników przyrody.

3.5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb

Program Monitoring chemizmu gleb ornych Polski stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) - Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Badania te wykonywane są cyklicznie, w okresach pięcioletnich. Ostatnie badania gleb były prowadzone w

2015 r. Na dzień sporządzenia niniejszego raportu brak jest informacji o wynikach przeprowadzonych badań w 2020 roku.

Na terenie gminy Lełów znajduje się jedno rozpoznane złożo – Drochlin. Jest to złożo piasków i żwirów, które obecnie nie jest eksploatowane, jednak eksploatacja jest w planach. Jest to złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo.

Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 17,88 ha, a jego zasoby geologiczne bilansowe szacowane są na 1 935 tys. Mg.

3.6. Ochrona przed hałasem

Monitoring hałasu ma na celu dostarczenie informacji niezbędnych dla potrzeb ochrony przed hałasem. Zadanie to realizowane jest poprzez instrumenty planowania przestrzennego oraz ochrony środowiska, takie jak mapy akustyczne i programy ochrony przed hałasem, a także rozwiązania techniczne ukierunkowane na źródła lub minimalizujące ich oddziaływanie, np. ekrany akustyczne.

Oceny stanu akustycznego środowiska dokonują obowiązkowo:

- starostowie - dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- zarządcy dróg, linii kolejowych, lotnisk, jeśli eksploatacja drogi, linii kolejowej lub lotniska może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego środowiska na obszarach nieobjętych obowiązkiem opracowania map akustycznych, tj. na terenie miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy oraz na terenach położonych przy drogach o natężeniu ruchu poniżej 8 200 pojazdów na dobę.

W okresie raportowania Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach nie dokonywał pomiarów na terenie Gminy Lełów (brak danych za 2020 r.).

W powyższym zakresie także ani Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, ani Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w latach 2019-2020 nie wykonywały pomiarów poziomu hałasu na drogach wojewódzkich przebiegających w granicy gminy Lełów. Na obszarze gminy nie ma infrastruktury ochrony przed hałasem, w tym ekranów akustycznych.

3.7. Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645).

Monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz, w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa, w miejscach dostępnych dla ludności usytuowanych:

- w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tysięcy,
- w pozostałych miastach,
- na terenach wiejskich.

Dla każdej z powyższych grup terenów wybiera się po 15 punktów, dla każdego roku kalendarzowego. Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne w trzyletnich cyklach pomiarowych.

Ostatnie pomiary monitoringowe w gminie Lełów przeprowadzono zostały w 2017 roku (brak danych za okres raportowania). Natężenie pola elektromagnetycznego nie przekroczyło wtedy dopuszczalnego poziomu 7 V/m. Zmierzone wtedy natężenie pola elektromagnetycznego było mniejsze niż natężenie w roku bazowym (2014).

3.8. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna na terenie gminy Lełów prowadzona jest w głównej mierze w placówkach oświatowych: szkołach i przedszkolach. System kształcenia uczniów nastawiony jest na wykształcenie u nich umiejętności obserwowania środowiska i zmian w nim zachodzących, wrażliwości na piękno przyrody i szacunku dla niej. We wszystkich szkołach realizowane są programy ekologiczne, zgodnie z Polską Strategią Edukacji Ekologicznej. Realizując takie programy szczególną uwagę zwraca się na prowadzenie lekcji terenowych: obserwacji i prostych badań w terenie. Ukazuje się efekty zarówno negatywnej, jak i pozytywnej działalności człowieka w środowisku, jako drogi właściwego i realnego rozwiązywania problemów ekologicznych. W szkołach średnich i wyższych wśród celów nauczania pojawiają się zagadnienia dotyczące wiedzy o środowisku i relacjach w nim zachodzących, złożoności procesów, którym podlega środowisko i konieczności zachowania równowagi ekologicznej.

Celem działań edukacyjnych związanych z gospodarką odpadami jest podnoszenie świadomości ekologicznej. Realizując działania edukacyjne z zakresu gospodarki odpadami Gmina Lełów zaproponowała m. in. wychowankom przedszkoli i uczniom szkół, mających siedzibę na terenie gminy Lełów udziału w konkursie plastycznym „CZŁOWIEKU MAŁY, CZŁOWIEKU DUŻY – SEGREGUJ ŚMIECI – TO WSZYSTKIM SŁUŻY” polegającym na wykonaniu pracy plastycznej w formacie A3 promującej segregację odpadów komunalnych. Akcja ta miała za zadanie propagowanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Dzięki prowadzonej edukacji ekologicznej wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów „u źródła”. Stanowi to główny czynnik przy osiągnięciu przez gminę poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia surowców wtórnych, a to z kolei pozwoliło na uniknięcie kar nakładanych przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

4. Stopień realizacji działań określonych w programie ochrony środowiska dla Lelów, z uwzględnieniem mierników realizacji Programu ochrony środowiska dla gminy Lelów

4.1. Zasoby przyrody

W zakresie zasobów przyrody w „Programie ochrony środowiska dla gminy Lelów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 – 2022”, w latach 2019 – 2020 założono realizację 6 zadań, z czego:

- 4 obejmowały zadania własne,
- 2 zadania monitorowane.

W tabeli nr 1 zestawiono stan realizacji zadań w zakresie zasobów przyrody w latach 2019 – 2020.

Tabela 1 Realizacja zadań własnych i monitorowanych w zakresie zasobów przyrody

ZACHOWANIE I OCHRONA BIORÓŻNORODNOŚCI			
Lp.	Zadanie	Podjęte działania w latach 2019-2020	Efekt realizacji w okresie 2019-2020
ZADANIA WŁASNE			
1	Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego aspektów ochrony środowiska i przyrody	W okresie raportowania nie przygotowywano nowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Lelów. W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego znajdują się m. in. takie zapisy: „Ustala się ochronę drzew nie owocowych, niezbędna wycinka powinna być ograniczona do minimum” - § 9 pkt 6 lit. a uchwały Rady Gminy Lelów nr XX/181/2016 z dnia 25 maja 2016 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ul. Szczekocińskiej w miejscowości Lelów w gminie Lelów.	Brak podjęcia nowych uchwał w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego znajdują się zapisy dotyczące aspektów ochrony środowiska i przyrody.
2	Inwentaryzacja przyrodnicza gminy	W okresie raportowania nie dokonywano inwentaryzacji przyrodniczej na terenie gminy Lelów.	Brak
3	Przestrzeganie okresów lęgowych przy pracach termomodernizacyjnych oraz	Prowadzenia prac termomodernizacyjnych wymaga przestrzegania stosownych przepisów ustawy o ochronie przyrody, w tym zakaz niszczenia siedlisk ptaków oraz nietoperzy	Przepisy dotyczące zakazu niszczenia siedlisk są przestrzegane

	minimalizacja skutków ograniczenia miejsc łęgowych	<p>bytujących w otoczeniu człowieka, dla których bardzo często trudno dostępne części budynków są idealnym miejscem na osiedlenie.</p> <p>Podczas prowadzonych prac termomodernizacyjnych nie stwierdzono obecności zwierząt w modernizowanych budynkach i nie występowało o zezwolenie na odstępstwo od zakazu niszczenia siedlisk do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.</p> <p>W okresie raportowania nie montowano budek dla ptaków.</p>	
4	Utrzymanie i tworzenie nowej zieleni w pasach drogowych	W okresie raportowania nie dokonywano przebudowy składu gatunkowego zadrzewień przy drogach gminnych.	
ZADANIE MONITOROWANE			
5	Przestrzeganie okresów łęgowych przy pracach termomodernizacyjnych oraz minimalizacja skutków ograniczenia miejsc łęgowych	Podczas prowadzonych prac termomodernizacyjnych nie stwierdzono obecności zwierząt w modernizowanych budynkach i nie występowało o zezwolenie na odstępstwo od zakazu niszczenia siedlisk do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.	Przepisy dotyczące zakazu niszczenia siedlisk są przestrzegane
6	Utrzymanie i tworzenie nowej zieleni w pasach drogowych	<p>Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad</p> <p>W 2019 roku w pasie drogi krajowej nr 46 przeprowadzono prace polegające na usuwaniu drzew w ilości 19 sztuk. W 2020 roku usunięto 3 drzewa. Nie dokonywano kompensacji przyrodniczej w postaci nowych nasadzeń.</p> <p>Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach</p> <p>W okresie raportowania nie dokonywano przebudowy składu gatunkowego zadrzewień przy drogach wojewódzkich.</p> <p>Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie</p> <p>W 2019 roku w pasie dróg powiatowych przeprowadzono prace polegające na usuwaniu drzew w ilości 17 sztuk. W 2020 roku usunięto 1 drzewo. Nie dokonywano kompensacji przyrodniczej w postaci nowych nasadzeń.</p>	<p style="text-align: center;">Usunięto 40 drzew. Nie dokonano nowych nasadzeń</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od podmiotów realizujących zadania.

4.2. Zasoby wodne

W zakresie zasobów wodnych w „Programie ochrony środowiska dla gminy Lełów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 – 2022”, w latach 2019 – 2020 założono realizację 10 zadań, z czego:

- 8 własnych,
- 2 monitorowane.

W tabeli nr 2 zestawiono stan realizacji zadań w zakresie zasobów wodnych w latach 2019 – 2020.

Tabela 2 Realizacja zadań własnych i monitorowanych w zakresie zasobów wodnych

Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia			
Lp.	Zadanie	Podjęte działania w latach 2019-2020	Efekt realizacji w okresie 2019-2020
ZADANIA WŁASNE			
Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych			
1	Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Lełowie (projekt)	<p>W roku 2019 zakończono I etap przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Lełowie.</p> <p>W ramach I etapu wybudowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stację odbioru ścieków dowożonych z wyposażeniem; • zbiornik uśredniający ścieków dowożonych z wyposażeniem; • pompownię główną ścieków surowych; • podczyszczanie mechaniczne ścieków w nowym budynku techniczno-socjalnym; • węzeł biologicznego oczyszczania ścieków. Obejmuje jeden nowoprojektowany reaktor biologiczny o łącznej wydajności maksymalnej $Q_d = 203,5 \text{ m}^3/\text{d}$; • stację dmuchaw w nowym budynku techniczno-socjalnym; • zbiorniki magazynowe osadu nadmiernego z wyposażeniem, • węzeł mechanicznego odwadniania osadów nadmiernych w nowym budynku; 	zrealizowano 1 etap modernizacji oczyszczalni ścieków w Lełowie

		<ul style="list-style-type: none"> • stację wapnowania osadu odwodnionego; • studzienkę pomiarową z urządzeniem pomiarowym <p>Wartość zadania I etapu wyniosła 4 734 189,53 zł. Inwestycja współfinansowana była ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie. Typ operacji „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii”. Przyznane dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej to kwota 1 960 000,00 zł (w tym pożyczka pomostowa z WFOŚiGW w Katowicach 1 445 394,80 zł). Dodatkowym źródłem finansowania tego zadania były środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki (umorzenie otrzymanej w latach ubiegłych pożyczek – 158 570,82 zł, pożyczka na zadanie – 1 300 368,45 zł). Środki z budżetu gminy to kwota 491 226,14 zł. oraz odzyskany podatek VAT w kwocie 824 024,12 zł.</p>	
2	Prowadzenie rejestru przydomowych oczyszczalni ścieków	Ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków jest prowadzona na bieżąco. Na dzień 31.12.2020 roku w ewidencji ujęte zostały 23 przydomowe oczyszczalnie ścieków.	rejestr jest prowadzony
3	Prowadzenie rejestru zbiorników bezodpływowych (szamb)	Ewidencja zbiorników bezodpływowych jest prowadzona na bieżąco. Na dzień 31.12.2020 roku w ewidencji ujęte zostały 1 493 zbiorniki bezodpływowe.	rejestr jest prowadzony
4	Kontrola stanu technicznego (szczelności) szamb i umów na opróżnianie szamb	W okresie raportowania pracownicy Urzędu Gminy w Lełowie prowadzili czynności kontrolne pod względem częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych. Stwierdzone naruszenia obejmowały brak odpowiedniej częstotliwości wywozów nieczystości płynnych.	czynności kontrolne są prowadzone.
Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi			
5	Budowa wodociągu na ul. Leśnej w Lełowie	Nie realizowano w okresie raportowania	
6	Budowa wodociągu w Paulinowie (projekt)	Zrealizowane w poprzednim okresie raportowania.	
7	Wykonanie projektu budowy wodociągu (Kolonja Gajska) w Staromieściu (projekt)	Nie realizowano w okresie raportowania	

8	Dokończenie budowy wodociągu w Staromieściu (Kolonja Pozenice)	Nie realizowano w okresie raportowania	
ZADAMIA MONITOROWANE			
Ochrona przeciwpowodziowa			
9	Odbudowa uregulowanego koryta ciekłu Lgoczanka w km 1+000-5+500 z udroźnieniem na odcinku 0+000- 0+200 w m. Lełów, Ślężany, Lgota, Błotna	Nie realizowano w okresie raportowania	
10	Odbudowa uregulowanego koryta ciekłu Irządze w km 1=950-4+050 wraz z udroźnieniem koryta nieuregulowanego w km 0+000- 1+950, 4+050-8+300 w m. Lełów, Turzyn	Nie realizowano w okresie raportowania	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od podmiotów realizujących zadania

Ponad zadania określone w Programie ochrony środowiska, Gmina Lełów w okresie raportowania dokonała:

- rozbudowy sieci wodociągowej w m. Melchów o 48,9 mb, wydając na ten cel 14 022,27 zł,
- zmodernizowała przepompownię ścieków przy ul. Szczekocińskiej w Lełowie, wydając na ten cel 96 529,50zł.

Zarząd Zlewni w Piotrkowie Trybunalskim Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w okresie raportowania wykonał prace związane z:

- utrzymaniem i konserwacją zbiornika w Lełowie, w tym utrzymanie rzeki Lgoczanka za kwotę 82 004,51 zł,
- likwidacją tam bobrowych i zatorów za kwotę 4 300,00 zł.

4.3. Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem oraz ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

W zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem oraz ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych w „Programie ochrony środowiska dla gminy Lelów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 – 2022”, w latach 2019 – 2020 założono realizację 18 zadań, z czego:

- 14 własnych,
- 4 monitorowane.

W tabeli nr 3 zestawiono stan realizacji zadań w zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem oraz ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych w latach 2019 – 2020.

Tabela 3 Realizacja zadań własnych i monitorowanych w zakresie ochrony powietrza, ochrony przed hałasem oraz ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. Ochrona przed hałasem i niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym			
Lp.	Zadanie	Podjęte działania w latach 2019 – 2020	Efekt realizacji w okresie 2019-2020
ZADANIA WŁASNE			
Ograniczenie niskiej emisji			
1	Opracowanie „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Lelów”	Rada Gminy Lelów w dniu 30 grudnia 2020 r. przyjęła aktualizację "Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Lelów". Aktualizacja ta była niezbędna pod kątem weryfikacji już zrealizowanych działań, jak i wprowadzenia nowych, wpływających na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Zaktualizowany dokument będzie podstawą do wdrażania przedsięwzięć zdefiniowanych w PGN i dotyczących działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych mających wpływ na podniesienie efektywności energetycznej, zmniejszenie emisji CO2 czy zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie działań proekologicznych.	zaktualizowano 1 dokument
2	Termomodernizacja Urzędu Gminy Lelów	Zadanie zrealizowane w poprzednim okresie raportowania	
3	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Drochlinie	W 2019 roku została przeprowadzona kompleksowa termomodernizacja 2 budynków użyteczności publicznej: budynku dawnej Szkoły Podstawowej w Drochlinie oraz budynku świetlicy wiejskiej w Podlesiu. W ramach ww. inwestycji zostały wymienione okna, drzwi, docieplone zostały ściany, stropy, fundamenty. Ponadto została przeprowadzona modernizacja całej instalacji centralnego ogrzewania w budynku dawnej Szkoły Podstawowej w Drochlinie.	dokonano termomodernizacji 2 budynków

		Zadania te zostały zrealizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Oś Priorytetowa IV „Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna” Działanie 4.3. „Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej” Poddziałanie 4.3.2. „Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej – RIT” Całkowita wartość termomodernizacji budyń Szkoły Podstawowej w Drochlinie wyniosła 627 174,00 zł, przy dofinansowaniu w wysokości 493,847,13 zł. Zaś całkowita wartość termomodernizacji świetlicy wiejskiej w Podlesiu wyniosła 651 928,00 zł, przy dofinansowaniu w wysokości 406 436,50 zł.	
Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego			
4	Przebudowa dróg i ciągów pieszych wraz z odwodnieniem na osiedlu przy ul. Sportowej w Lełowie etap I	W 2020 roku Gmina Lełów zakończyła realizację zadania pn.: „Przebudowa dróg i ciągów pieszych wraz z odwodnieniem na osiedlu przy ul. Sportowej w Lełowie” współfinansowanej ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie. Typ operacji „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii”. Zakres robót obejmował przebudowę ulic o łącznej długości 1 378 m wraz z ciągami pieszymi oraz elementami odwodnienia. Całkowita wartość inwestycji to 1 200 150,42 zł, kwota wsparcia otrzymanego od EFRR to 763 331,00 zł.	przebudowano 1 378 m ulicy
5	Odbudowa drogi gminnej nr 689 001S w miejscowości Ślężany-Brzozowa Góra	<p>W 2019 roku zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakup kruszywa celem remontów dróg gminnych oraz ich niwelacji, a także czyszczenie dróg za kwotę 62 962,11 zł, • Przebudowę drogi dojazdowej do pól w Podlesiu za kwotę 242 993,50 zł, • Dokumentację projektową dla przebudowy ul. Źródlanej w Lełowie za kwotę 8 500,00 zł, • Utwardzenie grysem bazaltowym drogi gminnej w tzw. Podemlynek w Turzynie za kwotę 37 435,67 zł, • Dokumentację projektową dla przebudowy drogi lokalnej w Drochlinie za kwotę 8 500,00 zł, • Dokumentację projektową dla przebudowy drogi przy domu nauczyciela w Podlesiu za kwotę 7 000,00 zł, • Przebudowę drogi do Dworu w m. Lgota Gawronna za kwotę 522 062,70 zł, 	<p>przebudowano 2 odcinki dróg</p> <p>przebudowano 1 most</p> <p>wykonano 6 projektów przebudowy dróg</p> <p>wyremontowano 1 odcinek drogi</p>
6	Odbudowa drogi gminnej nr 689036 S w Nakle		
7	Odbudowa drogi gminnej nr 689027 S (Kopanina) w miejscowości Drochlin		
8	Odbudowa drogi gminnej nr 689021 S w miejscowości Drochlin (do cmentarza)		
9	Przebudowa dróg i ciągów pieszych wraz z odwodnieniem		

	na osiedlu przy ul. Sportowej w Lełowie – dalsze etapy	<ul style="list-style-type: none"> Przebudowę mostu w ciągu drogi gminnej przy płynie w Staromieście za kwotę 2 009 893,38 zł, 	
10	Rozbudowa infrastruktury rowerowej: oznakowanie tras rowerowych, budowa parkingów dla rowerów, itp.	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentację projektową dla przebudowy drogi gminnej przy młynie w m. Staromieście za kwotę 14 000,00 zł, Remont ul. Źródlanej za kwotę 8 500,00 zł. <p>W 2020 roku zrealizowano:</p> <ul style="list-style-type: none"> Zakup kruszywa celem remontów dróg gminnych, poboczny oraz ich niwelacja za kwotę 217 573,83 zł, Utwardzenie kostką brukową przystanku autobusowego w sołectwie Turzyn za kwotę 16 912,50 zł, Dokumentację projektową dla przebudowy drogi gminnej nr 689014S w m. Biała Wielka za kwotę 6 500,00 zł, Dokumentację projektową dla przebudowy drogi na Rasów w m. Ślężany za kwotę 13 500,0 zł. 	
11	Lokalizowanie obszarów narażonych na ekspozycję hałasem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	<p>W okresie raportowania nie przygotowywano nowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Lełów.</p> <p>W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego znajdują się m. in. takie zapisy:</p> <p>„Ustala się dopuszczalny poziom hałasu jak dla terenów przeznaczonych pod szpitale w miastach i domy opieki społecznej” - § 9 pkt 4 lit. a uchwały Rady Gminy Lełów nr XX/181/2016 z dnia 25 maja 2016 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ul. Szczekocińskiej w miejscowości Lełów w gminie Lełów.</p>	
Energochłonność obiektów użyteczności publicznej			
Zmniejszenie energochłonności oświetlenia ulicznego			
12	Modernizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Lełów	<p>W 2019 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uzupełniono oświetlenie uliczne przy drodze gminnej nr 689025 S w Celinach za kwotę 3 259,99 zł, uzupełniono oświetlenie uliczne w Konstancyńowie za kwotę 2 773,00 zł, 	<p>Uzupełniono oświetlenie uliczne w 8 miejscach na terenie gminy Lełów</p> <p>Założono oświetlenie zewnętrzne na 1 budynku</p>
13	Montaż efektywnego, energooszczędnego oświetlenia		

	ulicznego na terenie Gminy Lełów	<ul style="list-style-type: none"> • założono oświetlenie na budynku Wiejskiego Domu Kultury, Sportu i Rekreacji w Skrajniwie za kwotę 5 420,00 zł, • rozbudowano oświetlenie uliczne w miejscowości Paulinów za kwotę 10 000,00 zł, • rozbudowano oświetlenie uliczne na drogach gminnych w solectwie Podlesie za kwotę 30 000,00 zł, • uzupełniono oświetlenie na kolonii Pożernice – Staromieście za kwotę 20 199,99 zł, • uzupełniono oświetlenie uliczne na terenie solectwa Ślężany za kwotę 28 899,99 zł, <p>W 2020 roku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzupełniono oświetlenie w Staromieściu za kwotę 2 846,22 zł, • uzupełniono oświetlenie uliczne w Ślężanach za kwotę 18 200,00 zł. 	
Ochrona przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetyczny			
14	Lokalizowanie obszarów narażonych na ekspozycję niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	<p>W okresie raportowania nie przygotowywano nowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Lełów.</p> <p>W obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego znajdują się m. in. takie zapisy:</p> <p>„Dla linii energetycznych niskiego napięcia obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu na zasadach określonych w przepisach odrębnych” - § 9 pkt 4 lit. b uchwały Rady Gminy Lełów nr XX/181/2016 z dnia 25 maja 2016 roku w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy ul. Szczekocińskiej w miejscowości Lełów w gminie Lełów.</p>	
ZADANIA MONITOROWANE			
Ograniczenie niskiej emisji			
15	Termomodernizacja budynku Domu Pomocy Społecznej w Lełowie	<p>Starostwo Powiatowe w Częstochowie</p> <p>Zadanie zostało zrealizowane i obejmowało następujące roboty budowlane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja ścian zewnętrznych i dachów, w tym: ściany zewnętrzne - ocieplenie ścian zewnętrznych budynku przy zastosowaniu technologii bezspoinowej BSO (lekkomokrej), wymiana obróbek blacharskich parapetów, ogniomurów na blachę powlekaną, ocieplenie dachu i stropodachu – izolacja wełną mineralną/watą szklaną w formie 	dokonano termomodernizacji 1 budynku użyteczności publicznej

		<p>materacy o grubości 40mm, ocieplenie, wieńców stropów żelbetowych wdmuchiwaną wełną mineralną, izolacja z folii polietylenowej przymocowanej do konstrukcji drewnianej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymiana istniejących okien i drzwi na PCV, • wymiana grzejników wraz z zaworami termostatycznymi oraz zaworami zasilającymi i powrotnymi, • wymiana istniejącego oświetlenia na energooszczędne – wymiana opraw oświetleniowych w pomieszczeniach z dotychczas istniejących na oprawy LED w całym budynku <p>Łączny koszt zadania 1 376 469,54 zł, w tym dofinansowanie - 953 127,64zł w ramach RPO WSL 2014-2020, poddziałanie: 4.3.2. Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej - RIT</p>	
16	Termomodernizacja internatu przy Specjalnym Ośrodku Szkolno- Wychowawczy w Bogumiłku	Zadanie zostało zrealizowane w poprzednim okresie raportowania	
Ograniczenie uciążliwości systemu komunikacyjnego			
17	Remont drogi powiatowej DP 1096S na odcinku Drochlin-Celiny (ok. 1,5 km)	Zarząd Dróg Powiatowych w Częstochowie Nie realizowano w okresie raportowania.	
18	Rozbudowa infrastruktury rowerowej: oznakowanie tras rowerowych, budowa parkingów dla rowerów, itp.	Zarząd Dróg Powiatowych w Częstochowie Nie realizowano w okresie raportowania.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od podmiotów realizujących zadania

Na terenie gminy Lełów w 1 budynku mieszkalnym, w 2019 r. wymieniono kocioł grzewczy na nowy oraz dokonano termomodernizacji budynku. Środki na ten cel zostały pozyskane przez mieszkańca w ramach rządowego programu Czyste Powietrze.

W 2020 roku Gmina Lełów dofinansowała osobom fizycznym koszty inwestycji służących ochronie powietrza, polegających na wymianie źródeł ciepła w budynkach lub lokalach mieszkalnych w ilość 14 źródeł ciepła na kwotę 42 tys. złotych. Ponadto w ramach Rządowego Programu Czyste

Powietrze zostało zlikwidowanych 12 przestarzały kotłów niespełniających wymagania ww. Programu. Dodatkowo 3 budynki przeszły gruntowną termomodernizację.

Aby jak najskuteczniej informować mieszkańców o stanie jakości powietrza w gminie w grudniu 2019 r. na Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lełowie został zainstalowany sensor jakości powietrza, który mierzy stężenie pyłów zawieszonych: PM2.5, PM10, temperaturę oraz wilgotność i ciśnienie powietrza. Również Gmina Lełów zakupiła zestaw edukacyjny składający się z monitora oraz komputera sterującego treściami edukacyjnymi z zakresu stanu powietrza. Całkowita wartość tego zadania wyniosła 7 999,92 zł i pochodziła ze środków własnych gminy.

Ponadto Gmina Lełów w 2020 roku zakończyła budowę instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Lełów w ramach projektu „**Poprawa jakości powietrza poprzez budowę instalacji wykorzystujących OZE na budynkach użyteczności publicznej na terenie gminy Lełów**”. Podstawowy cel projektu to ograniczenie emitowanych zanieczyszczeń głównie gazu CO₂, oraz pyłów PM10 i PM2,5, zwiększenie udziału wytwarzanej energii ze źródeł odnawialnych, które w przyszłości przyniosą wymierne korzyści finansowe dla budżetu Gminy Lełów, tym samym dla mieszkańców gminy.

Zgodnie z założeniem w ramach I części w/w projektu wykonano instalacje fotowoltaiczne na budynkach i obiektach użyteczności publicznej o następujących mocach:

- 1) Wiejskiego Domu Kultury i Sportu w Turzynie o mocy 5,985 kW;
- 2) Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lełowie obiekt Szkoły Podstawowej w Lełowie o mocy 7,125 kW;
- 3) Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lełowie obiekt Hali Sportowej w Lełowie o mocy 11,97 kW;
- 4) Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lełowie obiekt Gimnazjum w Lełowie o mocy 35,625 kW;
- 5) Oczyszczalni ścieków Lełów o mocy 35,625 kW;
- 6) Gminnego Ośrodka Kultury w Lełowie o mocy 7,125 kW;
- 7) Gminnej Biblioteki Publicznej w Lełowie o mocy 3,705 kW;
- 8) Hydroforni Lełów o mocy 35,625 kW;
- 9) Świetlicy Wiejskiej w Staromieściu 7,125 kW;
- 10) Świetlicy Wiejskiej w Lgocie Błotnej o mocy 7,125 kW;
- 11) Hydroforni Melchów o mocy 20,235 kW;
- 12) Urzędu Gminy Lełów o mocy 20,235 kW.

Łącznie zainstalowano panele fotowoltaiczne o mocy 197,505 kW.

W ramach II części w/w projektu wykonano instalację pomp ciepła na następujących obiektach Gminy Lelów:

- 1) Wiejskiego Domu Kultury i Sportu w Turzynie;
- 2) Świetlicy Wiejskiej w Staromieściu;
- 3) Świetlicy Wiejskiej w Lgocie Błotnej.

Projekt dofinansowano ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Całkowita wartość inwestycji to 1 115 368,10 zł, kwota wsparcia otrzymanego z Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) Województwa Śląskiego to 872 424,04 zł.

Dodatkowo w ramach zadania **Budowa kotłowni w budynku Domu Nauczyciela w Drochlinie** zrealizowano montaż kotła 5 klasy wraz z armaturą niezbędną do prawidłowego działania. Inwestycja obejmowała również montaż wkładu kominowego i udrożnienie wentylacji. Całkowita wartość budowy: 21 268,00 zł.

Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie wykonał w 2019 remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych o łącznej powierzchni 1 054,52 m² oraz przebudowę drogi powiatowej 1104S na odcinku 879 mb. W 2020 roku wykonał remonty cząstkowe nawierzchni o powierzchni 447,85 m², odbudowę drogi powiatowej 1102 oraz remont drogi powiatowej 1104S w Białej Wielkiej.

4.4. Powierzchnia ziemi i środowisko glebowe

W zakresie powierzchni ziemi i środowiska glebowego w „Programie ochrony środowiska dla gminy Lelów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 – 2022”, w latach 2019 – 2020 założono realizację 4 zadań, z czego:

- 2 własne,
- 2 monitorowane.

W tabeli nr 4 zestawiono stan realizacji zadań w zakresie powierzchni ziemi i środowiska glebowego w latach 2019 – 2020.

Tabela 4 Realizacja zadań własnych w zakresie powierzchni ziemi i środowiska glebowego

Ochrona powierzchni ziemi i środowiska glebowego			
Lp.	Zadanie	Podjęte działania w latach 2019 – 2020	Efekt realizacji w okresie 2019-2020
Zapobieganie degradacji gleb			
ZADANIA WŁASNE			
1	Zabezpieczenie terenów narażonych na erozję poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń	Nie realizowano w okresie raportowania.	
2	Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw	Działanie realizowane pośrednio poprzez edukację ekologiczną ukierunkowaną na ochronę powietrza.	
ZADANIA MONITOROWANE			
3	Zabezpieczenie terenów narażonych na erozję poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadzi szeroko zakrojone działania informacyjne w zakresie właściwego zagospodarowania terenów nieużytkowanych bądź nienadających się do użytkowania rolniczego. Brak informacji o podjętych działaniach przez mieszkańców.	

4	Podnoszenie świadomości mieszkańców o zagrożeniu i degradującym oddziaływaniu wypalania traw	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego prowadzi szeroko zakrojone działania informacyjne w zakresie zagrożeń i skutków wypalania traw i nieużytków. Miejska Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie co roku prowadzi kampanie „Stop wypalaniu traw”, edukując mieszkańców o skutkach i sankcjach wynikających z tego procederu.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od podmiotów realizujących zadania

4.5. Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami w „Programie ochrony środowiska dla gminy Lelów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 – 2022”, w latach 2019 – 2020 założono realizację 4 zadań, z czego:

- 3 własne,
- 1 monitorowane.

W tabeli nr 5 zestawiono stan realizacji zadań w zakresie gospodarki odpadami w latach 2019 – 2020.

Tabela 5 Realizacja zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami

Ograniczanie wytwarzania i uciążliwości odpadów			
Lp.	Zadanie	Podjęte działania w latach 2019 – 2020	Efekt realizacji w okresie 2019-2020
Rozwój gminnego systemu gospodarki odpadami			
ZADANIA WŁASNE			
1	Demontaż, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy Lelów – 2015 rok”	<p>W 2019 r. usunięto wyroby azbestowe łącznie z 48 nieruchomości w 11 miejscowościach gminy o łącznej wadze 104,076 Mg. Środki na sfinansowanie zadania Gmina Lelów pozyskała z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Całkowity koszt realizacji tego zadania wyniósł 68 372,08 zł, z czego 68 371,88 zł pochodziło ze środków WFOŚiGW w Katowicach, zaś pozostałą część stanowiły środki własne mieszkańców w kwocie 0,20 zł.</p> <p>W 2020 r. usunięto wyroby azbestowe łącznie z 49 nieruchomości o łącznej wadze 106,198 Mg. Gmina Lelów uzyskała dofinansowanie w wysokości 62 910,14 zł (WFOŚiGW w Katowicach – 32 010,31 zł, NFOŚiGW – 30 899,83 zł), co stanowiło 96,56% kosztów realizacji zadania, pozostałą część stanowiły środki własne mieszkańców w kwocie 2 242,99 zł. Całkowity koszt tego zadania to 65 153,13 zł</p>	usunięto 210,274 Mg wyrobów zawierających azbest
2	Wspieranie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w tym rozbudowa wysepek ekologicznych, zakup pojemników i innych urządzeń	Odpady komunalne z terenu gminy Lelów odbierane są w postaci zmieszanej i selektywnej. Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Lelów prowadzona jest zbiórka selektywna, w ramach której wydzielane są następujące frakcje: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, odpady zielone – biodegradowalne, przeterminowane leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny	<p>prowadzony jest Punkt selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK)</p> <p>zużyte baterie zbierane są w obiektach użyteczności publicznej.</p>

		<p>i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony, popiół.</p> <p>Na terenie oczyszczalni ścieków w Lełowie przy ul. Szczekocińskiej zorganizowano Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych obsługiwany przez pracowników Urzędu Gminy. Zużyte baterie zbierane są do pojemników znajdujących się w obiektach użyteczności publicznej tj. szkołach, urzędzie, bibliotekach. Dwa razy do roku w systemie mobilnym zbierane są meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony, chemikalia, przeterminowane leki akumulatory i zużyte baterie.</p>	
3	Kontrola i egzekwowanie zapisów Regulaminu czystości i utrzymania porządku na terenie gminy	W okresie raportowania pracownicy Urzędu Gminy w Lełowie prowadzili czynności kontrolne pod względem respektowania zapisów regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie.	czynności kontrolne są prowadzone.
4	Kontrola terenu gminy pod kątem lokalizacji dzikich wysypisk odpadów	Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Lełów na w 2019 roku znajdowało się jedno dzikie wysypisko o powierzchni 600 m ² . Brak informacji o jego likwidacji.	na terenie gminy Lełów znajduje się 1 dzikie wysypisko
ZADANIA MONITOROWANE			
5	Demontaż, transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest z budynków stanowiących własność osób fizycznych z terenu Gminy Lełów	Mieszkańcy usuwają wyroby zawierające azbest ze swoich nieruchomości z wykorzystaniem pomocy finansowej gminy.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od podmiotów realizujących zadania

4.6. Edukacja ekologiczna

W zakresie edukacji ekologicznej w „Programie ochrony środowiska dla gminy Lełów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 – 2022”, w latach 2019 – 2020 założono realizację 1 zadania własnego.

W tabeli nr 6 zestawiono stan realizacji zadań w zakresie edukacji ekologicznej w latach 2019 – 2020.

Tabela 6 Realizacja zadań własnych i monitorowanych w zakresie edukacji ekologicznej

Edukacja ekologiczna mieszkańców			
Lp.	Zadanie	Podjęte działania w latach 2018 – 2019	Efekt realizacji w okresie 2019-2020
Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców			
1	<p>Prowadzenie programów edukacji ekologicznej i organizowanie konkursów ekologicznej w szkołach o tematyce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powszechny dostęp do informacji o środowisku • Promocja walorów środowiskowych gminy • Szkolenie pracowników administracji samorządowej w zakresie ochrony środowiska • Organizacja tematycznych imprez takich jak: wystawy, spektakle, koncerty; • Wyznaczenie i organizacja ścieżek edukacji ekologicznej • Organizowanie cyklicznych konferencji, sympozjum. 	<p>W okresie raportowania realizowano działania edukacyjne z zakresu gospodarki odpadami, której celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej Gmina Lełów zaproponowała przedszkolakom i uczniom szkół udział w akcji „Sprzątanie Świata”. Akcja ta miała za zadanie propagowanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Uczniowie uświadomili sobie, iż niemal każda aktywność wiąże się z powstawaniem odpadów.</p> <p>Ponadto przeprowadzono konkurs plastyczny „CZŁOWIEKU MAŁY, CZŁOWIEKU DUŻY – SEGREGUJ ŚMIECI – TO WSZYSTKIM SŁUŻY” polegający na wykonaniu pracy plastycznej w formacie A3 promującej segregację odpadów komunalnych. Akcja ta miała za zadanie propagowanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.</p> <p>Ponadto działania w zakresie edukacji ekologicznej prowadzone są w przedszkolach i szkołach w ramach programów nauczania.</p>	<p>edukacja prowadzona jest okresowo, a w placówkach oświatowych w ramach zajęć dydaktycznych i okazjonalnych</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od podmiotów realizujących zadania

5. Koszty realizacji zadań określonych w programie w okresie sprawozdawczym 2019-2020

W latach 2019 - 2020 Gmina Lełów realizowała zadania własne wskazane także do realizacji w Programie ochrony środowiska. Duża część z nich finansowana była ze źródeł zewnętrznych. Były to między innymi inwestycje związane z przebudową dróg, termomodernizacją budynków należących do Gminy, modernizacją oczyszczalni ścieków, instalowanie na budynkach komunalnych źródeł wykorzystujących OZE.

W poniższej tabeli zestawiono koszty działań podjętych przez Gminę, o których była mowa w rozdziale 4, z podziałem na obszary interwencji.

Tabela 7 Wysokość środków finansowych wydatkowanych na zadania własne Gminy Lełów

Obszar działania	Wydatkowane środki finansowe w danym roku [zł]	
	2019	2020
Zasoby przyrody	-	-
Zasoby wodne	4 734 189,53	110 551,77
Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem oraz ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	4 309 502,25	2 666 319,07
Powierzchnia ziemi i środowisko glebowe	-	-
Gospodarka odpadami	68 372,08	65 153,13
Edukacja ekologiczna	-	-
RAZEM	9 112 063,86	2 842 023,97

Źródło: opracowanie własne za podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Lełów oraz raportów o stanie gminy.

Z powyższej tabeli jasno wynika, że najwięcej środków finansowych zostało przeznaczonych na zadania dotyczące zasobów wód (tutaj najbardziej kosztownym przedsięwzięciem była modernizacja oczyszczalni ścieków) oraz ochrona powietrza, ochrona przed hałasem oraz ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych, gdzie najwięcej środków przeznaczonych było na zadania związane ze zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez przebudowę i modernizację układu drogowego oraz działania związane z ograniczeniem emisyjności budynków – termomodernizacje oraz montaż odnawialnych źródeł ciepła. W pozostałych dziedzinach nie pojawiają się kwoty, jednak należy mieć na uwadze, że bardzo często działania te można zaliczyć do kosztów administracyjnych, jak n. kontrole, prowadzenie rejestrów i ewidencji. Koszty takie są niestety bardzo trudne do oszacowania, wobec czego autorzy niniejszego opracowania nie podjęli się tego zadania.

6. Ocena stopnia realizacji Programu ochrony środowiska dla Gminy Lelów, według przyjętych wskaźników

Podstawą monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska jest sprawozdawczość oparta na wskaźnikach i miernikach odzwierciedlających stan środowiska naturalnego i presję na środowisko oraz stan infrastruktury technicznej. Są to wskaźniki i mierniki związane z poszczególnymi celami.

Poniżej w tabeli zamieszczono wykaz wskaźników i mierników realizacji zadań zawartych w Programie. Poza głównymi wskaźnikami, przy ocenie skuteczności realizacji programu brano pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować jako fakultatywne.

Analizę trendów zmian zobrazowano poprzez strzałki. Strzałki skierowane w górę pokazują pozytywną zmianę lub jej brak, wynikającą z pożądanego stanu rzeczy, w porównaniu do roku bazowego. Strzałki zwrócone ku dołowi odzwierciedlają zmianę negatywną ze względów środowiskowych, która jednak nie zawsze jest negatywna pod względem społeczno-ekonomicznym lub utrzymywanie się niepożądanego stanu rzeczy. Strzałki skierowane w prawo pokazują niezmienną tendencję danego wskaźnika, jak również tendencję stałą w przypadku, kiedy dany wskaźnik mógłby osiągnąć lepszą wartość, rozważaną ze względów środowiskowych.

Tabela 8 Wskaźniki efektywności Programu w roku bazowym i dla porównania na koniec bieżącego okresu raportowania

WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	ROK BAZOWY	LATA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA				TENDENCJA ZMIAN
			ROK				
			2017	2018	2019	2020	
Zasoby przyrody							
Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem	GUS	0,00 ha 2014	0,00 ha	0,00 ha	1,44 ha	b.d.	↑
Powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem	GUS	43 ha 2014	43 ha	43 ha	42,97 ha	b.d.	↓

Liczba użytków ekologicznych	CRFOP	1 2014	1	1	1	1	→
Liczba pomników przyrody ogółem	CRFOP	8 2014	9	9	9	9	→
Lesistość	GUS	25,9% 2013	26,3%	26,4%	26,4%	b.d.	→
Gospodarowanie wodami oraz gospodarka wodno-ścieków							
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w ciągu roku	UG Lełów	21 m3/mieszk./rok 2015	25,85 m3/mieszk./rok	26,43 m3/mieszk./rok	28,9 m3/mieszk./rok	b.d.	↓
Długość sieci wodociągowej	UG Lełów	102,4 km 2015	106,2 km	106,2 km	106,2 km	106,2 km	→
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	GUS, UG Lełów	90% 2013	98%	99%	99%	99%	→
Długość sieci kanalizacyjnej	UG Lełów	10 km 2015	10 km	10 km	10 km	10 km	→
Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	GUS, UG Lełów	23% 2013	21%	22%	22%	22%	→
Ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne							
Poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej - z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	WIOŚ w Katowicach	pył PM10 - C pył PM2,5 - C SO2 - A NO2 - A	pył PM10 - C pył PM2,5 - C SO2 - C NO2 - A	pył PM10 - C pył PM2,5 - C SO2 - A NO2 - A	pył PM10 - C pył PM2,5 - C SO2 - A NO2 - A	pył PM10 - C pył PM2,5 - C SO2 - A NO2 - A	↑

		Pb - A O ₃ - C (D2) CO - A B(a)P - C As - A Cd - A Ni - A	Pb - A O ₃ - C (D2) CO - A B(a)P - C As - A Cd - A Ni - A	Pb - A O ₃ - C (D2) CO - A B(a)P - C As - A Cd - A Ni - A	Pb - A O ₃ - C (D2) CO - A B(a)P - C As - A Cd - A Ni - A	Pb - A O ₃ - A CO - A B(a)P - C As - A Cd - A Ni - A	
Poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej - z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin	WIOŚ w Katowicach	SO ₂ - A NO _x - A O ₃ - A (D2) 2014	SO ₂ - A NO _x - A O ₃ - C (D2)	SO ₂ - A NO _x - A O ₃ - C (D2)	SO ₂ - A NO _x - A O ₃ - C (D2)	SO ₂ - A NO _x - A O ₃ - A	↑
Długość sieci gazowej	GUS	0 m 2014	0 m	0 m	0 m	b.d.	→
Liczba czynnych przyłączy gazowych	GUS	0 szt. 2014	0 szt.	0 szt.	0 szt.	b.d.	→
Długość tras rowerowych	UG Lełów	0 km 2014	0 km	0 km	0 km	0 km	→
Przekroczenia dopuszczalnego natężenia pól elektromagnetycznych (składowa elektryczna PEM Lełów, Plac Partyzantów)	WIOŚ w Katowicach	0,25 V/m 2014	0,20 V/m	-	-	-	○
Zasoby geologiczne oraz gleby							
Przekroczenia standardów jakości ziemi i gleby	RDOŚ	b.d. 2014	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	○

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów							
Ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	UG Lełów	706,3 Mg 2015	706,9	763,6	404,22	468,36	↑
Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła	UG Lełów	28% (osiągnięty) 2014	32% (osiągnięty)	45% (osiągnięty)	48% (osiągnięty)	51% (osiągnięty)	↑
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	UG Lełów	0,00% (nie osiągnięto) 2014	nie dotyczy	nie dotyczy	100% (osiągnięty)	100% (osiągnięty)	↑
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	UG Lełów	0% (osiągnięty) 2014	17% (osiągnięty)	24% (osiągnięty)	9% (osiągnięty)	4% (osiągnięty)	↑
Masa unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	UG Lełów	21,674 2014	92,897	64,566	106,198	104,076	↑
Masa wyrobów zawierających azbest pozostałych do usunięcia	UG Lełów	3 611,274 2012	3 360,391	3 312,174	3 296,537	3 192,461	↑
Poważne awarie							
Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii	WIOŚ w Katowicach	b.d.	0	0	0	0	→

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z GUS, UG Lełów, WIOŚ oraz RDOŚ.

Legenda:

- ↑ - poprawa wskaźnika
- - wskaźnik na tym samym poziomie
- ↓ - pogorszenie wskaźnika
- - brak możliwości oszacowania kierunku zmian wskaźnika

Analizując stan jakości powietrza, w Programie odniesiono się do wskaźnika, jakim jest poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej - z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia oraz z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin. Trend zmian dla poziomu zanieczyszczeń ustanowionego w celu ochrony zdrowia określono jako pozytywny, z uwagi na powrót dopuszczalnego poziomu dla dwutlenku siarki sprzed 2017 r. oraz zakwalifikowanie strefy do klasy A pod względem poziomu dopuszczalnego stężenia ozonu. Trend zmian dla poziomu zanieczyszczeń powietrza ustanowionego dla ochrony roślin jest także pozytywny, ponieważ powrócono do dopuszczalnego poziomu ozonu względem roku bazowego (klasa A), a w poprzednim okresie raportowania strefa śląska została zakwalifikowana do klasy C. W gminie Lełów nie została przeprowadzona gazyfikacja, wobec tego miernik jakim jest długość sieci gazowej i liczba czynnych przyłączy gazowych jest niezmienny.

W przyszłym planowaniu inwestycji należałoby położyć nacisk na budowę ścieżek rowerowych (w analizowanych latach długość ścieżek rowerowych była równa zero - trend nie uległ zmianie). Zmiana nawyków mieszkańców i wybór zielonego środka transportu jakim jest rower, jest niezmiernie ważna nie tylko dla zmniejszania hałasu, ale również dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń oraz poprawy stanu zdrowia i samopoczucia obywateli.

Wskaźnikiem użytym do określenia stanu pól elektromagnetycznych została liczba przekroczeń dopuszczalnego natężenia pól elektromagnetycznych. Z uwagi na brak danych pomiarowych z okresu raportowania nie określono tendencji zmian.

W obszarze interwencji jakim są zasoby wodne, choć zrealizowano zadanie dotyczące modernizacji oczyszczalni ścieków w Lełowie nie uległy zmianie wskaźniki w tym zakresie, pozostając niezmiennymi w stosunku do poprzedniego okresu raportowania.

W obszarze interwencji, jakim jest powierzchnia ziemi i środowisko glebowe, nie wykonano żadnych zadań. Wskaźnikiem zaproponowanym w Programie są przekroczenia standardów jakości ziemi i gleby, dla którego jednak brakuje danych zarówno w roku bazowym (2014), jak i latach 2019 – 2020.

Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem, w porównaniu do roku bazowego powiększyła się o 1,44 ha dla roku 2019, co daje trend pozytywny. Powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem uległa nieznacznemu zmniejszeniu, z kolei liczba użytków ekologicznych nie zmieniła się – trend stały. Liczba pomników przyrody i lesistość wzrosła w poprzednim okresie raportowania i utrzymuje się na tym poziomie.

W obszarze interwencji związanym z gospodarką odpadami zrealizowano, oprócz obowiązkowego działania gminy, jakim jest organizacja systemu odbioru i gospodarowania odpadami powstającymi na terenie gminy Lełów, także – odbiór i utylizację wyrobów zawierających azbest. Ilość zebranych zmieszanych odpadów komunalnych z terenu gminy uległa zmniejszeniu, co wynika wprost z wydzielania kolejnych frakcji odpadów komunalnych podlegających selektywnej zbiórce. Masa wyrobów zawierających azbest pozostałych do usunięcia sukcesywnie się zmniejsza – trend pozytywny.

7. Podsumowanie i wnioski

Program ochrony środowiska dla gminy Lełów na lata 2015 – 2018, z perspektywą na lata 2019 - 2022, stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie. Realizacja zadań w latach 2019 – 2020, zawartych w poszczególnych obszarach tematycznych, daje podstawy do osiągnięcia przyjętych celów i kierunków działań Programu, zgodnych z polityką ekologiczną Województwa Śląskiego, a tym samym gwarantuje zrównoważony rozwój gminy – obecnie jak i w perspektywie wieloletniej. Niniejszy Raport z realizacji Programu ochrony środowiska obejmuje lata 2019 - 2020.

Po przeanalizowaniu danych pozyskanych od różnych jednostek oraz danych statystycznych i monitoringowych, stwierdzono, że gmina Lełów oraz pozostałe podmioty działające na jej terenie prowadzą działania skutkujące realnymi efektami ekologicznymi i sukcesywną poprawą stanu lokalnego środowiska przyrodniczego oraz zdrowia mieszkańców gminy.

Przy opracowywaniu kolejnego Programu Ochrony Środowiska należy zwrócić uwagę na konieczność dostosowania dokumentu do przepisów wynikających z aktualnie obowiązującego prawa krajowego oraz na jego zgodność z celami innych dokumentów strategicznych szczebla krajowego. Zaleca się, aby cele i zadania przyjęte w następnej aktualizacji Programu były mierzalne, realne do osiągnięcia i były łatwe do oceny. Z kolei przyjęte w Programie wskaźniki powinny odzwierciedlać zmiany zachodzące w środowisku w sposób miarodajny oraz być powszechnie dostępne w publikacjach urzędów statystycznych i organów zobowiązanych do udostępnienia informacji o środowisku. Zaleca się przeprowadzenie ponownej weryfikacji listy wskaźników i mierników realizacji poszczególnych celów i zadań.

Wśród zadań Programu Ochrony Środowiska, które wymagają większego zaangażowania Gminy Lełów lub podmiotów działających na jej terenie w szczególności w zakresie:

- sukcesywnej wymiany starych źródeł ciepła na urządzenia wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (gaz, olej, biomasę), a także wsparcie działań mających na celu pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych typu energia geotermalna, pompy ciepła itp.,
- poprawy stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez stały rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej oraz prowadzenie jakościowej i ilościowej inwentaryzacji zbiorników bezodpływowych (szamb) oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, szczególnie na obszarach, na których rozwój sieci kanalizacyjnej jest niemożliwy,
- kontynuacji działań w zakresie edukacji ekologicznej, uwzględniającej sektory problemowe (tj. problem niskiej emisji czy gospodarki odpadami) opartej m.in. na systemie stosownych szkoleń, konkursów, warsztatów i imprez proekologicznych w gminie,
- zwiększenia powierzchni terenów zieleni publicznej na terenie gminy, np. poprzez wykorzystanie nieużytków, a także właściwe utrzymanie zieleni istniejącej.

Stan środowiska na terenie gminy nie uległ pogorszeniu, a w niektórych obszarach uległ nawet poprawie. Gmina Lełów sukcesywnie realizuje zadania, kładąc szczególny nacisk na modernizację układu drogowego oraz ochronę powietrza atmosferycznego poprzez termomodernizację obiektów budowlanych, wymianę nie ekologicznych źródeł ciepła, montaż urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii, a także usprawnianie selektywnej zbiórki odpadów. Kładzie się także nacisk na zadania z zakresu edukacji ekologicznej i promowania zachowań proekologicznych. Działania te przyczyniają się do poprawy jakości środowiska na obszarze gminy Lełów.

Oceniając dotychczasowy stan realizacji zadań zapisanych w harmonogramie Programu jednoznacznie można stwierdzić, że zadania wymagające ciągłej realizacji są na bieżąco realizowane, dowodem na to są wskaźniki oraz ilość wydatkowanych środków finansowanych na realizację zadań własnych.